

PROJEKTET "HISSEN – Ett tillgängligt Finland 2017"**FRAMTIDSPLAN****INNEHÅLLSFÖRTECKNING**

1	BAKGRUND.....	2
2	ÅTGÄRDSPLAN.....	2
2.1	HISSPROJEKTETS NÄTVERK OCH HUR DE KAN UTNYTTJAS FRAMÖVER.....	3
2.2	UTVECKLING AV DE REGIONALA/LOKALA HISSGRUPPERNAS VERKSAMHET	4
2.3	UTNYTTJANDE AV NÄTVERKET FÖR REPARATIONSRÅDGIVNING	5
2.4	KOMMUNIKATION	6
3	UPPFÖLJNING	7

1 BAKGRUND

Projektet **Hissen – Ett tillgängligt Finland 2017 (hissprojektet)** inleddes våren 2012. Målet med projektet var att fördubbla antalet hissar som installeras i gamla hus före utgången av 2017. Tack vare hissar kan äldre bo kvar hemma längre. Syftet med det nationella projektet och samarbetet med lokala aktörer var att underlätta installationen av hissar.

Hissprojektet genomfördes 2014–2017 inom ramen för **Programmet för att förbättra äldres boende 2013–2017**, som samordnades av miljöministeriet. För genomförandet av hissprojektet svarade Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA). Bostadsbeståndets kvalitet spelar en central roll när det gäller äldres möjligheter att bo kvar hemma. De största förbättringsbehoven i fråga om äldres boendeförhållanden handlar i dag om att göra de befintliga bostäderna mer tillgängliga, säkra och funktionella. Därför var en av prioriteringarna i programmet renoveringen av bostadshus, framför allt installationen av fler hissar i det befintliga bostadsbeståndet. Målet var att öka antalet hissinstallationer till minst 500 efterinstallerade hissar per år.

Hissprojektet har resulterat i ett betydande antal efterinstallerade hissar. Under 2013–2016 installerades sammanlagt 859 hissar i efterhand, och staten har delat ut hissunderstöd till ett sammanlagt belopp om 90,54 miljoner euro. Under 2017 fattades 129 beslut om hissar, vilket innebär 215 hissar. Sammanlagt fattades 262 beslut om tillgänglighetsunderstöd, vilket motsvarar lika många objekt.

I genomförandet av hissprojektet deltog ett stort antal samarbetspartner och intressentgrupper (staten, kommunerna, organisationer, företag).

Hissprojektets framtidsplan ingår i framtidsplanen för programmet för att förbättra äldres boende och stöder direkt dess mål bland annat i fråga om punkterna A1–3, A6, B1, D1–2.

2 ÅTGÄRDSPLAN

Målet med hissprojektets framtidsplan är att stödja de regionala hissgruppernas verksamhet och se till att verksamheten fortsätter, sprida material som stöder verksamheten och stärka den regionala nätverksbildningen. Detta mål är i linje med målen i programmet för att förbättra äldres boende, liksom även med målen att sörja för den planmässiga fastighetsförvaltningen och byggnadsbeståndets skick samt serviceförmågan.

Det finns alltså ett behov av att öka antalet efterinstallerade hissar även efter hissprojektets slut. År 2015 bodde sammanlagt 104 000 personer som fyllt 65 år i flervåningshus med minst tre våningar som saknade hiss (Bostadshushåll och boendeförhållanden 2015, Statistikcentralen).

Framtidsplanen har sammanställts vid miljöministeriet under ledning av överingenjör Juha-Pekka Maijala, ordförande för hissprojektets styrgrupp. I genomförandet deltog också hissprojektets projektchef Tapio Kallioinen från ARA och projektets styrgrupp, som tillsatts av ARA. I beredningen av planen har man hört representanter för de regionala hissgrupperna och beaktat deras synpunkter samt erfarenheter från hissprojektet. I utformningen av planen beaktades också de lösningar inom vård- och landskapsreformen som för närvarande är under beredning. Dessa lösningar konstaterades ha små konsekvenser för arbetet, eftersom det grundläggande behovet av hissar och tillgänglighet förblir oförändrat oberoende av lösningarna.

Hissgruppens åtgärdsplan för tiden efter programmet kan indelas i fyra delar:

- hissprojektets nätverk och hur de kan utnyttjas framöver
- [utveckling av de regionala/lokala hissgruppernas verksamhet](#)
- [utnyttjande av nätverket för reparationsrådgivning](#)
- [kommunikation](#)

Alla delar är knutna till varandra genom att de stärker och skapar förutsättningar för verksamheten inom de andra delarna.

Åtgärderna inkluderar att

- vidareutveckla de regionala hissgruppernas verksamhet samt uppmuntra aktörer att utnyttja god praxis och utvecklingsförslag som tagits fram inom grupperna,
- ansluta de regionala hissgrupperna till nätverket för reparationsrådgivning,
- samarbeta med nätverket för samarbete inom fastighets- och byggbranschen,
- främja införandet av verktyg som utvecklats inom olika processer och
- fortsätta kommunikationen efter hissprojektets slut.

2.1 HISSPROJEKTETS NÄTVERK OCH HUR DE KAN UTNYTTJAS FRAMÖVER

Under tiden som programmet för att förbättra äldres boende och hissprojektet pågått har man bildat tematiska grupper (bl.a. samarbete inom fastighets- och byggbranschen, kommunsamarbete, teknik för äldre, hissgrupper) för att främja verksamheten och sprida information. Grupperna har särskilt fokuserat på att bilda nätverk mellan olika aktörer. Gruppernas uppgifter har haft delvis överlappande teman samtidigt som man via grupperna har främjat programmets övergripande mål (t.ex. den planmässiga fastighetsförvaltningen).

Dessutom är det viktigt att inom den tematiska verksamheten på ett bredare plan identifiera kompetensresursen i anslutning till fastighetsförvaltning och renovering (bl.a. lokala/regionala aktörer som erbjuder rådgivning).

Fortsatta åtgärder och verksamhetsmetoder

- Temagruppen för samarbete inom fastighets- och byggbranschen, som inrättades inom ramen för programmet för att förbättra äldres boende i syfte att stödja äldre att bo kvar i hemmet, fortsätter som ett nätverk även efter programmets slut. För samordningen svarar Fastighetsförbundet. Genom att organisera sig i delvis samordnade nätverk kan man också stödja det regionala arbetet, bland annat kontakten till de regionala hissgrupperna.
- I sammansättningen av de regionala hissgrupperna uppmuntras aktörerna att beakta den nuvarande mångsidiga deltagarstrukturen. Det är särskilt viktigt att kommunerna deltar rent allmänt, men också att deras olika förvaltningsområden representeras (åtminstone den tjänsteinnehavare som behandlar kommunens hiss- och tillgänglighetsunderstöd). Man bör också se till att olika organisationer är representerade.
- Nätverket för reparationsrådgivning bör inkluderas i den lokala kompetensresursen.
- Verksamhetens genomslagskraft framhävs också genom att man ökar dess synlighet och beaktar informationsaspekten i de objekt som beviljats understöd.

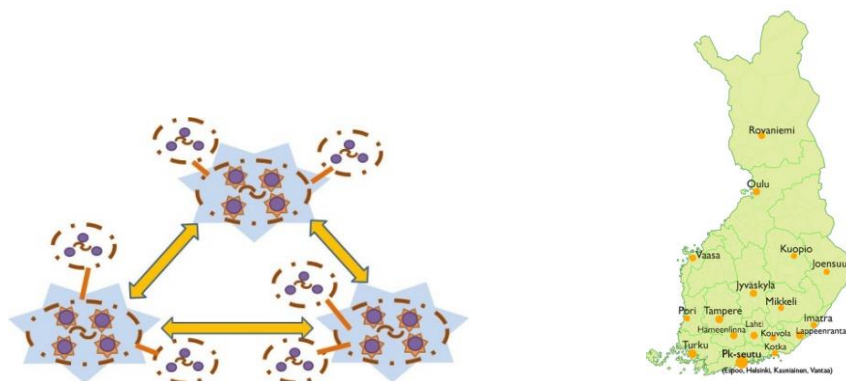
2.2 UTVECKLING AV DE REGIONALA/LOKALA HISSGRUPPERNAS VERKSAMHET

De regionala hissarbetsgrupperna i städerna påskyndar och aktiverar den lokala verksamheten.

De regionala hissarbetsgrupperna i landskapens huvudstäder påskyndar den lokala verksamheten.

Målet med det nationella hissprojektet och samarbetet med lokala aktörer är att underlätta installationen av hissar. Syftet med den rådgivning som grupperna erbjuder har dessutom varit att sprida information om fördelarna med tillgänglighetsanpassningen och om de effektiva lösningar och bra förfaranden som står till buds samt att ge råd till husbolag i samband med projekt för efterinstallerade hissar.

Projektet hjälper också lokala arbetsgrupper att bilda regionala och nationella nätverk så att befintlig god praxis kan utnyttjas i så stor skala som möjligt. [En hissarbetsgrupp finns på 17 orter](#) (Tavastehus, Joensuu, Jyväskylä, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahtis, Villmanstrand, Imatra, S:t Michel, Uleåborg, Björneborg, huvudstadsregionen, Rovaniemi, Sodankylä, Tammerfors, Åbo och Vasa). Nätverket har bra geografisk spridning.

Hissarbetsgruppernas verksamhet och erfarenheter, god praxis och utvecklingsbehov har kartlagts regionalt 2013–2017. Hissgruppernas sammansättning varierar på olika orter.

Fortsatta åtgärder och verksamhetsmetoder

Åtgärdsförslag för att vidareutveckla de lokala hissgruppernas verksamhet:

- För de lokala hissarbetsgrupperna ska utnämnas en ordförande som ansvarar för verksamheten (t.ex. den som huvudsakligen ansvarar för stadens bostadsväsende, verkställande direktören för ett hyreshusbolag eller en ansvarig som utses av stadens ledning).
- Hissarbetsgruppernas medlemmar kan även bestå av representanter för byggnadstillsynen, handikapp- och tillgänglighetsombud, verkställande direktören för en lokal fastighetsförening och professionella disponenter. Man bör även överväga att kalla in företag som expertmedlemmar. I många hissarbetsgrupper deltar också representanter för räddningsväsendet, social- och hälsovårdssektorn samt rådgivningen (bl.a. [medlemmar i nätverket för reparationsrådgivning](#)).
- När verksamheten etableras och man söker ändamålsenliga verksamhetsmetoder kan hissgruppernas verksamhet sträcka sig över ett större område för att man ska få ihop ett tillräckligt antal aktörer.
- I hissarbetsgruppernas verksamhet bör det i framtiden ingå att främja tillgängligheten också i vidare mening än bara i fråga om att installera hissar (t.ex. koppling till husbolagens räddningsplaner/tillgängliga förbindelseled/dörrars

låsningsystem/gemensamma lokalers (t.ex. avfallsrums) tillgänglighet samt gårdsområdets tillgänglighet och säkerhet, belysning osv.).

Faktaruta: God praxis inom hissarbetsgrupperna

- *Esbo och Grankulla, hissunderstöd 10 %*
- *Helsingfors, eget hissombud och understöd 10 % sedan år 2000, därtill samordning av huvudstadsregionens hissarbetsgrupp*
- *Jyväskylä, staden beviljar hiss- och även tillgänglighetsunderstöd 10 %*
- *Joensuu, understöd 10 %, servicekoncept, tre företag som tillsammans erbjuder avgiftsfri förutredning för husbolag*
- *Kouvola regional verksamhet (norra Kymmene), Tavastehus, lokalt samarbete och gedigen kompetens, nya medlemmar i gruppen 2017/2018*
- *Kuopio, understöd för husbolag 10 %, hyreshus 5 %, från början av 2018 understöd för husbolag 15 %, för hyreshus 10 %, därtill kan staden understödja planeringen av hissar med ett mindre belopp (1 680–3 360 € beroende på antalet trappuppgångar). Kartläggning av hus som saknar hiss har genomförts.*
- *Lahtis, understöd 10 %, i gruppen ingår en representant för nätverket för reparationsrådgivning samt en representant för välfärdssamkommunen Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä*
- *Villmanstrand och Imatra, det regionala samarbetet fortsätter, stadsspecifika hissunderstöd*
- *Imatra grundade en egen hiss- och tillgänglighetsarbetsgrupp i början av 2018*
- *S:t Michel, Jyväskylä, Lahtis, Imatra och Fredrikshamn, Rovaniemi, beslut om eget hissunderstöd fattats under projektperioden*
- *Uleåborg, planeringshjälp vid förutredning av hissprojekt, stadens eget stöd 20 % från början av 2017*
- *Björneborg, hissunderstöd 10 %, man har också informerat effektivt om tillgänglighetsunderstödet*
- *Tammerfors, stadens eget understöd 15 %. Lokal rådgivning för att starta hissprojekt.*
- *Åbo, understöd 5 000 €/ hiss, därtill har kartläggning av hus som saknar hiss genomförts*
- *Vasa, hissunderstöd 10 %, företagsrepresentant och handikapps-/tillgänglighetsombud i gruppen, kartläggning av hus som saknar hiss har genomförts*
- *Vanda, hissunderstöd 10 %, understöd har även beviljats för förutredning av hissprojekt*

2.3 UTNYTTJANDE AV NÄTVERKET FÖR REPARATIONSRÅDGIVNING

Reparationsrådgivarna bildar ett enhetligt interaktivt kompetensnätverk med ett gediget kunnande, ett heltäckande och jämförbart kunskapsunderlag samt ett fungerande samarbete med andra regionala och kommunala aktörer. Rådgivningsfältet, både organisationerna och myndigheterna, har omfattande expertis om renovering och energifrågor bland annat tack vare verksamheten i anslutning till reparationsunderstöd. Reparationsrådgivarnas arbete på lokal och regional nivå är interaktivt och stöder målen vid miljöministeriet och avdelningen för den byggda miljön. Verksamheten omfattar hela landet.

Reparationsrådgivningens kompetensområden:

- Energieffektivitet och uppvärmning
- Tillgänglighet
- Avloppsrening i glesbygden
- Återvinning och materialeffektivitet
- Fastighetsförvaltning och underhåll
- Renovering på landsbygden
- Kulturhistoriska faktorer
- Tillstånd och anvisningar
- VVS
- Markanvändning
- Finansiering och understöd
- Bygg- och fuktskador
- Allmän rådgivning inom byggnadstillsynen
- Konstruktioner och byggmaterial

Verksamheten inom [nätverket för reparationsrådgivning \(korjaustieto.fi\)](http://korjaustieto.fi) stöder målen inom programmet för att förbättra äldres boende och hissprojektet. Den resurseffektiva nätverksbaserade verksamhetsmodellen har tagits fram inom ramen för strategiarbetet för ombyggnad i samarbete med aktörer i branschen. Miljöministeriet har underlättat verksamheten inom det multiprofessionella riksomfattande nätverket genom att tillhandahålla portalen korjaustieto.fi, en söktjänst för reparationsrådgivning och ett nyhetsbrev samt

genom att ordna ett årligt nätverksmöte (sedan 2009). Nätverkets huvudaktörer är dock rådgivningsorganisationerna och rådgivarna själva.

I målsättningarna för de program som pågår eller avslutats vid miljöministeriet (bl.a. fukt- och mögeltalkot, programmet för att förbättra äldres boende) ingår också mål och åtgärder som gäller reparationsrådgivningen. Man samarbetar också med energirådgivningen för konsumenter och avloppsreningsrådgivningen för glesbygden.

Syftet med utvecklingen av rådgivningsnätverket har varit att skapa en kostnadseffektiv, avgiftsfri rådgivningstjänst som erbjuder svar på de vanligaste frågorna om ombyggnad, stärker reparationsrådgivningen genom att öka spridningen av information, utbildning och god praxis mellan aktörerna samt ökar samordningen mellan rådgivningsorganisationerna, i synnerhet när det gäller rådgivningen för enskilda objekt.

(Strategin för ombyggnad 2007–2017. - Riktlinjer för underhåll och ombyggnad av byggnadsbeståndet. Miljöministeriets rapporter 28/2007 (på finska), Ombyggnadsstrategins verkställighetsplan 2009–2017. "Korjausrakentamisen strategian toimeenpääsuunnitelma – Suomi satavuotisjuhlakuntaan". Miljöministeriets rapporter 7/2009) samt [Uppföljning av strategin för ombyggnad \(2015\)](#)

Fortsatta åtgärder och verksamhetsmetoder

- De regionala hissgrupperna ansluts till nätverket för reparationsrådgivning.

2.4 KOMMUNIKATION

Tack vare hissgruppernas verksamhet och efterinstallationen av hissar har man inom hissprojektet kunnat ta fram mångsidigt material som lämpar sig för olika användares behov. Ett centralt informationsforum är webbsidorna Hissiin.fi (på finska) som finns på ARA:s webbplats. På samma webbplats finns också information om hur man ansöker om hissunderstöd (bl.a. ansökningsanvisningar). Inom programmet för att förbättra äldres boende har man också skapat webbsidorna Ikääntyneiden asumisen (på finska) på portalen ymparisto.fi. De aktörer som deltagit i programmet hänvisar till dessa sidor med länkar på sina egna webbplatser. Genom att utnyttja befintliga kommunikationskanaler kan projektets mål uppnås bättre. Gemensamma kontaktforum skapar diskussionskanaler till experter.

Fortsatta åtgärder och verksamhetsmetoder

Spridning av hissprojektets resultat samt kunskap och god praxis genom kommunikation

- Det material som samlats in inom hissprojektet förvaras och uppdateras av ARA.
- ARA svarar också för att vidareutveckla materialet på adressen Hissiin.fi och för att upprätthålla webbplatsen (säkerställa webbplatsens användbarhet och informationens tillgänglighet, vid behov gallra bland materialet och se till att länkar fungerar m.m.).
- Spridningen av hissprojektets resultat samt kunskap och god praxis fortsätter också inom ramen för nätverket för samarbete inom fastighets- och byggbranschen som samordnas av Fastighetsförbundet.
- Information i lokala tidningar:
 - Man utformar allmänna underlag till artiklar som kan publiceras i lokala tidningar eller i andra lokala medier.
 - Artikeln ska grunda sig på enkla oföränderliga fakta och den ska kunna kopieras genom att man byter ut de ansvarspersoner och objekt som presenteras i

artikeln så att de motsvarar respektive situation. I förfarandet betonas den lokala aspekten.

- Verktyg tas i bruk och inkluderas i kommunikationen
 - På ARA:s webbtjänst kan privatkunder ansöka om reparationsunderstöd och sammanslutningar (husbolag) och organisationer om hiss- och tillgänglighetsunderstöd.
 - ARA:s ansökningsanvisningar för hiss- och tillgänglighetsunderstöd har preciserats 1/2018
 - http://www.ara.fi/sv-FI/Lan_och_bidrag/Reparationsunderstod/Tillganglighetsunderstod
 - http://www.ara.fi/sv-FI/Lan_och_bidrag/Reparationsunderstod/Hissunderstod

Syftet med rådgivningen är också att erbjuda övergripande lösningar. Inom hissprojekten är det viktigt att även säkerställa ett tillgängligt tillträde till byggnaden, t.ex. genom ramper och dörrautomatik.

- Det finns enkla, avgiftsfria verktyg som kan användas för att på eget initiativ bedöma och fastställa tillgängligheten.

Faktaruta:

Verktygen på portalen [Reparationsinformation](#) kan användas som hjälp vid hanteringen av tillgänglighetsfrågor. Faktarutan innehåller också en del verktyg som ingått i programmet för att förbättra äldres boende och som tagits fram av programmets samarbetspartner.

Tillgänglighet

- [Hissräknaren](#)
- [Hissen – Ett tillgängligt Finland 2017](#) (hissiin.fi, ARA)
- [RT Esteettömyystieto](#) (Rakennustieto)
- [Esteettömän ja turvallisen asunnon tarkistuslista -docx \(på finska\)](#): enkelt verktyg för att bedöma tillgängligheten (Invalidförbundet)
- [Yhteenvetokortti suunnitelmallisesta kiinteistönpidosta asunto-osakeyhtiössä \(på finska\)](#) (Taloyhtiö.net, Fastighetsförbundet)
- [Esteettömyyden itsearviointi taloyhtiössä -pdf \(på finska\)](#): blankett för bedömning av gårdsområden och gemensamma lokaler (Taloyhtiö.net, Fastighetsförbundet)

3 UPPFÖLJNING

Genomförandet kan följas upp under möten som hissgruppen avtalar om separat samt på fastighets- och byggbranschens nätverksmöten. Uppföljningen kan också ske på de regionala hissgruppernas möten. Uppföljningen kan ske i samarbete mellan nätverken.